

3. ІНКОТЕРМС. Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати (редакція 2000 року). Видання МТП N 560. Введені в дію з 01.01.2000 р. // "Урядовий кур'єр", № 63, 3 квітня 2002 р.

ОСОБЛИВОСТІ СТАДІЇ ПІДГОТОВКИ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ ДО СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ В СУЧАСНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Доп. – фах.І кат. Сергієнко А.

У зв'язку з розвитком змагальних і диспозитивних засад, у цивільному процесі набула більшого значення така стадія, як підготовка справи до судового розгляду.

Особливість цієї стадії полягає в тому, що саме в ній закладаються основи для швидкого і правильного розгляду та вирішення справ, а їх недооцінка, помилки та прорахунки суддів при підготовці справ до судового розгляду з самого початку дають невірний напрямок всьому судовому розгляду, спричиняють численні порушення строків розгляду справи і часто є причинами скасування судових рішень.

Актуальність теми: У процесі реформування судової системи України одним з пріоритетних напрямків удосконалення цивільного судочинства стало підвищення якості процесуально – правової регламентації підготовки цивільних справ до судового розгляду, оскільки на цій стадії цивільного процесу закладаються основи для повного і своєчасного розгляду та вирішення цивільних справ.

Мета статті: дослідити особливості правових засад процесуальної діяльності суду, аналіз недоліків правового регулювання підготовки цивільних справ до судового розгляду за цивільним процесуальним законодавством України.

З огляду на поставлену мету вирішувались такі **завдання:**
- з'ясувати процесуальні особливості та недоліки підготовки справи до судового розгляду;

аналіз і розкриття змісту поняття стадії до судового розгляду у законодавстві України та деяких працях вчених – юристів.

Об'єкт дослідження: цивільні процесуальні правовідносини, що виникають при підготовці цивільних справ до судового розгляду, та їх процесуальна форма.

Предмет дослідження: норми цивільного процесуального права України, література та праці вчених - юристів присвячені досліджуваній проблематиці.

Даній темі приділяли увагу такі вчені – юристи, як О.О. Грабовська, О.С. Захарова, Я.П. Зейкан, В.В. Комаров, Д.Д. Луспенник, В.І. Тертишніков, С.Я. Фурса, С.І. Чорнооченко, П.І. Шевчук, М.Й. Штефан та інші вітчизняні та зарубіжні вчені.

Прийняття Верховною Радою України 18 березня 2004 року Цивільного процесуального кодексу України розпочало новий етап удосконалення існуючих норм. Для забезпечення ефективної підготовки цивільних справ до судового розгляду було запроваджено ряд нових правових інститутів: попереднє судове засідання, процесуальну фіксацію підготовчих дій. Водночас аналіз праць науковців засвідчує, що закріплений у новому процесуальному законодавстві новий порядок підготовки цивільних справ до судового розгляду потребує вдосконалення та змін.

Традиційно наука цивільного процесуального права звикли називати цю стадію цивільного процесу як “підготовка справи до судового розгляду”, однак новий ЦПК, на відміну від ЦПК 1963 р. (Глава 18), назвав по-іншому: “провадження у справі до судового розгляду” (Глава 3 Розділу III ЦПК). Така назва цього правового інституту є доволі спірною, так як провадження у структурі цивільного процесу є системою процесуальних дій, і складається, як правило з трьох етапів.

Так, згідно ст. 15 ЦПК в суді першої інстанції є три види провадження: позовне, наказне та окреме. Кожне з яких складається з трьох стадій: відкриття справи, її підготовка до судового розгляду та судовий розгляд.

В.І. Тертишніков зазначає, що не може бути такого судового провадження, яке б складалось з стадій та проваджень, тому

така назва глави 3 розділу III ЦПК України не може змінити статус підготовки справи до судового розгляду з стадії на провадження [1, с. 150].

У зв'язку з наведеним, на мою думку, другу стадію процесу доцільніше було б назвати саме як провадження з підготовки справи до судового розгляду.

Слід звернути увагу і на термінологічні відмінності.

Д.Д. Луспенник відмічає, що згідно ст. 1 ЦПК України завданням цивільного судочинства є своєчасний розгляд і вирішення справи, а в ч.1 ст. 130 ЦПК зазначається, що метою попереднього судового засідання є забезпечення правильного і швидкого вирішення справи [2, с. 56]. Метою підготовки справи до судового розгляду згідно з ст. 143 ЦПК 1963р. було забезпечення своєчасного та правильного вирішення справи.

У всіх розглянутих випадках мета трактується по-різному.

Автор статті вважає, що метою підготовки цивільних справ до судового розгляду в провадженні судді першої інстанції є забезпечення умов для правильного та своєчасного розгляду і вирішенні справи по суті.

Строк підготовки справи відповідно до ст. 146 ЦПК 1963р. за загальним правилом дорівнювала семи дням, а розгляду 15 дням. За таких строків розгляд справ був своєчасним. За новим ЦПК попереднє судове засідання повинно бути призначено і проведено протягом одного місяця з дня відкриття провадження по справі (ст. 129), після закінчення підготовки справа має бути призначена до розгляду не пізніше п'ятнадцяти днів (ст. 156), а розглянута – протягом розумного строку, але не більше двох місяців з моменту відкриття провадження по справі. З огляду на викладене, швидким розглядом справи є той, що здійснюється протягом строку не більше двох місяців, а своєчасним – протягом 22 днів.

Новий ЦПК закріплює, що підготовка цивільної справи до судового розгляду є обов'язковою стадією цивільного процесу, на якій повинні всебічно розкриватися та вивчатися обставини справи. Вперше про обов'язковість проведення підготовки справи до судового розгляду у кожній справі зазначалось у п. 1

постанови Пленуму Верховного Суду України № 1 від 5 березня 1977р. (з відповідними змінами) “Про підготовку цивільних справ до судового розгляду”, де вищий судовий орган держави, забезпечуючи єдність судової практики, зобов’язував суди проводити підготовку кожної цивільної справи до розгляду у судовому засіданні, незалежно від її складності, вказуючи, що вона є обов’язковою і повинна бути проведена у строки, передбачені ЦПК.

Аналіз прикладів судової практики показує, що деякі судді не проводять належної підготовки справ, що призводить до порушення принципу законності, відбувається затягування розгляду справи і повернення її на повторний до судовий розгляд.

Однією із новел ЦПК України є введення інституту попереднього судового засідання. Оскільки досудовий порядок врегулювання спорів ЦПК не передбачений, то до завдань попереднього судового засідання віднесено з’ясування можливості врегулювання спору до розгляду його по суті. Водночас на цьому етапі з’ясовуються можливості забезпечення правильного та швидкого вирішення справи [3, с. 211].

Стадія підготовки цивільної справи до судового розгляду починається з моменту постановлення ухвали про відкриття провадження у справі та закінчується в момент відкриття першого судового засідання.

С.І. Чорносоченко поділяє всі дії судді по підготовці справи до судового розгляду групи:

визначення складу осіб, які беруть участь у справі;

визначення предмета доказування;

забезпечення судового розгляду цивільної справи доказами;

вирішення інших питань [4, с. 199],

з цією класифікацією не погоджується Д.Д. Луспеник і виділяє три частини:

вступну;

основну;

заключну [2, с. 57].

На думку автора статті поділ Д.Д. Луспеніка більш практичний, бо в ці загальні частини можна повністю включити всі стадії підготовки справи до судового розгляду.

Викладене дозволяє зробити висновок про недосконалість правового регулювання підготовки цивільних справ до судового розгляду чинним законодавством, виявлено неточність у визначеннях, непослідовність у встановленні строків.

На основі аналізу наукових праць та положень цивільного процесуального законодавства України констатуємо необґрунтоване звуження чинним ЦПК змісту стадії підготовки, а також недосконалість регулювання процесуальних дій, без вчинення яких неможливо стверджувати про належним чином проведену підготовку справи до розгляду, зазначаю недоречність назви глави 3 розділу III ЦПК України, необхідне правильне і обґрунтоване визначення мети цієї стадії, строків розгляду, доречний розподіл по етапах, розмежування в ЦПК норм, що регулюють проведення попереднього судового засідання (форму підготовки), від норм, які закріплюють конкретні процесуальні дії суду та інших суб'єктів процесу щодо підготовки справи (зміст підготовки).

Література

1. Тертишніков В.І. Підготовка цивільних справ до судового розгляду // Вісник Академії правових наук України. – № 2(45). – 2006. – 150 с.
2. Луспенік Д.Д. Значення стадії підготовки цивільних справ до судового розгляду та деякі особливості проведення попереднього судового засідання судом першої інстанції // Право України. - № 11. – 2006. – 56, 57 с.
3. Зейкан Я.П. Коментар цивільного процесуального кодексу України. – К.: Юридична практика, 2006.- 211 с.
4. Чорнооченко С.І. Цивільний процес. – К., Центр видавничої літератури, 2005.-199 с.